

SÖDERKÖPING.SE

Projektrapport Stärkta bibliotek Söderköping 2021 - 2024

Ingrid Bäckström
Söderköpings stadsbibliotek 2024

Innehållsförteckning

<i>Bakgrund och syfte</i>	3
Metoder	4
<i>Arbete med inflytande</i>	4
<i>Verksamhetsutveckling</i>	4
<i>Läsförbättrande arbete</i>	4
Ekonomi och personal	5
Projektets arbetsområden	5
<i>Omvärldsbevakning och studieresor</i>	6
<i>Sammanfattning av omvärldsbevakningen</i>	6
<i>Fortbildning av personalen</i>	7
<i>Bemötandepolicy Kultur och fritid Söderköping</i>	7
<i>Involvering av målgruppen</i>	8
<i>Utveckling av Verksamhet och lokaler</i>	12
Nå ut och berätta om vårt arbete för andra	14
Resultat och diskussion	15
<i>Utvecklingsområden</i>	15
<i>Framgångsfaktorer och lärdomar</i>	16
Käll- och litteraturförteckning	18
<i>Webbsidor</i>	18
<i>Lagar och propositioner</i>	18
<i>Personlig kommunikation</i>	18
<i>Övriga källor</i>	18
Bilaga 1	19
<i>Askersund</i>	19
<i>Örebro</i>	20
<i>KRUT</i>	20
<i>Fittja bibliotek</i>	20
<i>Umeå stadsbibliotek/Väven</i>	21

Bakgrund och syfte

Folkbibliotek är enligt bibliotekslagens § 8 ålagda att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga (SFS 2013:801). I propositionen Ny bibliotekslag beskrivs bakgrundsarbetet till lagtexten i bibliotekslagen och där tar man upp att det är viktigt att ta hänsyn till barn och ungas intressen och att de ska ha möjlighet till inflytande på biblioteken (Prop. 2012/13:147). Även om propositionen och lagtexten är tydlig, kan det vara svårt att nå just ungdomar med bibliotekets verksamhet. Bokläsning som fritidsintresse minskar ofta i tonåren, och andelen unga i åldern 16 - 25 år som läser böcker varje vecka minskade från 59 procent år 2007 till 29 procent år 2021 (MUCF 2021). Läsningsvanan tycks ha ökat något sedan 2018 men klart är att tonåren är en tid då många unga väljer andra fritidsintressen än att läsa (Andersson 2023, s.13). Åse Hedemark beskriver i sin rapport Unga berättar om bibliotekens ambivalenta inställning till unga som grupp. Samtidigt som de är prioriterad grupp, kan den också vara problematisk. Hon beskriver att de är för gamla för bibliotekets barnverksamhet och för unga för programmen för vuxna (Hedemark 2018 s. 5). Flera unga berättar att de inte använder biblioteket på samma sätt som när de var yngre, det har för en del i stället för att vara en plats för läsning och för att låna böcker, blivit ett ställe för att umgås och vara (Hedemark 2018, s. 48). Hedemark kommer fram till att ungdomarna har en traditionell bild av biblioteket och att det leder till att de har svårt att komma på förslag på nya verksamheter som skulle kunna locka unga dit (2018, s. 68). För att kunna utveckla bibliotekets verksamhet måste kunskapen om ungas läspraktiker vara djup:

För att utveckla biblioteksverksamheter som attraherar unga är det därför viktigt att som bibliotekarie ha både djupa och breda kunskaper om ungas syn på och användning av olika typer av medier och texter (Hedemark 2018 s. 70).

Hon menar alltså att man inte bara ska titta på de läspraktiker som redan finns på bibliotek utan sätta sig in i vad unga läser och hur de använder medier. Vidare tar Hedemark upp vikten av goda relationer mellan bibliotekets personal och unga (2018, s. 70).

Bilden som Hedemark beskriver stämmer väl in på hur situationen såg ut i Söderköping inför projektansökan 2021, då Söderköpings stadsbibliotek ansökte om Kulturrådets bidrag Stärkta bibliotek (Kulturrådet 2023). I bibliotekets arbete med att implementera barnkonventionen, som blev lag i januari 2020, identifierades ett antal brister i verksamheten riktad mot ungdomar. Samtidigt deltog en av bibliotekets medarbetare i en utbildning om Unga och bibliotek (Hagel Arvidsson, Herdenstam & Loeld Rasch 2022) anordnad av region Östergötland, Gotland och Värmland, där idéer till att utveckla ungdomsverksamheten började ta form. De brister i bibliotekets verksamhet som hade identifierats var bland annat följande:

- Lokalens utformning – ungdomsavdelningen var förhållandevis liten (en fjärdedel av totala ytan för barn och unga) och inte särskilt inbjudande. Ungdomar drog sig ofta till andra avdelningar på biblioteket för att sitta, exempelvis till barnavdelningen.
- Verksamhet riktad mot ungdomar förekom i stort sett inte.
- Många ungdomar tycktes inte hitta eller komma till biblioteket.
- Bibliotekets personal hade inte tillräcklig kunskap om vilka behov och önskemål som ungdomar hade när det kom till utformning av bibliotekets lokaler och verksamhet.
- Det kunde finnas en osäkerhet bland personalen hur ungdomar skulle bemötas och när ungdomar diskuterades var det ibland som ett ”problem”. Kunskapen om bemötande behövde stärkas.

Syftet med att söka projektmedel genom Stärkta bibliotek var att få möjlighet att göra biblioteket till en meningsfull och stimulerande plats för unga mellan 13-19 år, med fokus på samtal och aktiviteter kring läs- och skrivlust. Fler unga behövde involveras i bibliotekets verksamhet för att öka delaktigheten och lokalerna behövde anpassas för att bättre tillgodose målgruppens behov. Samtidigt söktes medel för att bereda utrymme för kunskapsutbyte och möten genom så kallade Gör det själv-caféer. Den planerade projekttiden var tre år och i den här rapporten kommer de två första åren av projekttiden att redovisas.

Metoder

Arbete med inflytande

Projektet har tagit avstamp i det arbete med implementering av barnkonventionen som utförts inom enheten Kultur och Fritid, där ungas rätt till delaktighet har uppmärksammats. Enligt barnkonventionens tredje artikel ska barnets bästa beaktas vid alla beslut som rör barn, och enligt tolfte artikeln har alla barn rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (SFS 2018:1197). Dessa två huvudartiklar har legat till grund för arbetet med att ge unga möjlighet att vara med och påverka bibliotekets verksamhet och anpassningen av lokaler. Inspiration till hur man kan arbeta med att samla in barn och ungas åsikter och hur workshops rent praktiskt kan genomföras, har hämtats från bland annat expertgrupp barn, en metod utvecklad av Barnens rätt i samhället, BRIS (BRIS 2024). Vidare har Shiers delaktighetsmodell varit ett stöd vid arbetet med ungas delaktighet, där en hög grad av inflytande har eftersträvats. Shier delar upp barns inflytande i fem nivåer, där den lägsta nivån innebär att man lyssnar på barn och den högsta ger barn ansvar och inflytande över beslutsfattande, tillsammans med vuxna (Åhl, Karlsson & Ingeström 2020, s. 45–48).

Verksamhetsutveckling

Projektet har använt metoder från det fält inom verksamhetsutveckling som kallas User Experience, förkortat UX (Priestner 2020). Metoden handlar om att på olika sätt ta in användares synpunkter och utveckla verksamheten genom att kontinuerligt prova och utvärdera nya angreppssätt. Exempel på konkreta metoder inom fältet som använts i projektet är barnrättspromenad, användarresa och love-letter/break-up-letter.

Läsfrämjande arbete

Ungdomsprojektet har haft fokus på samtal och aktiviteter kring läs- och skrivlust. Det läsfrämjande arbetet har utgått från definitionen av läsfrämjande som presenteras i Kulturrådets handlingsplan för läsfrämjande:

- Ta bort hinder för läsning och öppna vägar till litteratur
- Bidra till att människor kan utveckla alla sina språk
- Stärka läsarens självförtroende och läsidentitet
- Öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar
- Ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur (Kulturrådet 2019, s. 5).

Definitionen av läsfrämjande är här väldigt vid och projektet har valt att ta fasta på att försöka stärka fler ungas läsidentitet samt att ge fler möjligheter till upplevelser genom litteratur. För att lyckas med det har olika läsmotiverande aktiviteter erbjudits, baserade på Gambrells modell för

läsmotivation. Modellen beskrivs i en förkortad form i Kulturrådets rapport Med läsning som mål och bygger på olika kriterier som behöver vara uppfyllda för att skapa läsmotivation hos barn (Kulturrådet 2015, s. 5). Det handlar bland annat om att barn själva behöver få välja vad de ska läsa, de behöver ha ett brett utbud av litteratur, de ska ges möjlighet att interagera socialt kring det de har läst och ska ges belöningar, eller ha ett incitament för läsningen. Vidare beskrivs i samma bok vikten av läsande förebilder, vilket också har varit ett sätt att arbeta med läsfrämjande i projektet. De viktigaste läsande förebilderna finns ofta i barnets eller ungdomens direkta närhet, som vänner och familj men kan också vara andra typer av förebilder, som sportidoler eller kändisar eller influencers i sociala medier (Kulturrådet 2015, s. 50 - 58). Att väcka skrivlust går hand i hand med det läsfrämjande arbetet och har på olika sätt vävts in i exempelvis boksamtal med unga.

Ekonomi och personal

Stärkta biblioteksprojektet i Söderköping planerades att vara ett treårigt projekt. Biblioteket sökte och beviljades bidrag mellan åren 2021-2024. Biblioteket beviljades 650 000 det första året, 750000 det andra och 300000 det sista året. Arbetet påbörjades i oktober 2021, genom att den här rapportens författare, bibliotekarie Ingrid Bäckström, anställdes som projektledare. År två fortlöpte med nya bidrag som redovisades i april 2024, varpå det sista projektåret påbörjats i maj 2024 och planeras att redovisas i november 2024. Projektledaren var anställd till juni 2024, därefter kommer projektet att slutföras av ordinarie personal på biblioteket. Utöver projektledaren har även sommarjobbare anställts under tre veckor år 2022 och 2023, samt handledare till dem.

Det arbete som beskrivs i rapporten är till stor del genomfört av projektledaren, ofta i samarbete med bibliotekets övriga personal. Detta gör att det inte finns någon skarp gräns mellan ordinarie verksamhet och projektverksamhet.

Projektets arbetsområden

Projektet började med en kartläggning av intressanta ungdomssatsningar på bibliotek som gjorts på olika håll i Sverige. Därefter fortsatte arbetet med utbildning av personal, involvering av målgruppen på olika sätt och att erbjuda en intressant verksamhet för unga. Under projektets uppstartsperiod utkristalliserades fem arbetsinriktningar eller ”spår”. Den här rapporten kommer att gå igenom de olika spåren av ungdomsprojektet:

- Omvärldsbevakning och studieresor
- Fortbildning av personalen
- Involvering av målgruppen
- Lokala samarbeten
- Utveckling av verksamhet och lokaler

Parallellt med ungdomsprojektet bedrevs arbetet med Gör det själv-caféer. Den planerade insatsen skulle bereda utrymme för kunskapsutbyte och möten genom att inkludera och engagera invånarna i kommunen, där medborgarna skulle kunna dela med sig av erfarenheter och färdigheter. Inom ramen för projektet erbjöd biblioteket tre Gör det själv-träffar under våren 2022 men därefter har fokus legat på att utveckla ungdomsverksamheten och Gör det själv-träffarna har inte fortsatt. Då huvudparten av projektet handlat om ungdomsdelen, kommer ungdomsprojektet härnäst benämnas projektet.

Omvärldsbevakning och studieresor

I projektets uppstartsperiod arbetade projektledaren med att kartlägga hur andra bibliotek i landet arbetat med ungdomar och ungdomars delaktighet. Syftet med kartläggningen var att skapa en bild av hur man jobbat med ungdomar på bibliotek och för att få höra om vilka metoder och angreppssätt som varit framgångsrika och vilka som inte varit det. Bibliotek i landet som fått bidrag från Stärkta bibliotek för att arbeta med unga, samt ett antal bibliotek som hade en etablerad ungdomsverksamhet kontaktades. Bibliotek i Leksand, Sollefteå, Falun, Svedala, Kiruna, Askersund, Örebro, Åtvidaberg, Malmö och Kramfors berättade om sina verksamheter via telefon eller videomöten. Utöver samtalen med personal på ovanstående bibliotek, genomfördes ett antal studiebesök, några med medel från det aktuella projektet och några genom finansiering av Biblioteksutveckling Östergötland och Söderköpings kommun. Förutom att få inspiration till hur man kan arbeta med ungdomsverksamhet har ett viktigt syfte med studiebesöken varit att se hur man utformat bibliotekens lokaler för unga. De samlade intrycken och erfarenheterna från studiebesöken har dokumenterats och bearbetats i en process som beskrivs under avsnittet lokaler.

2021 besöktes Motala bibliotek, 2022 besöktes bibliotek i Fittja, Umeå, Skellefteå, Hässleholm, Malmö, Örebro samt PUNKT. och Punkt 127 i Stockholm. I bilaga 1 finns ett urval från omvärldsbevakningen, där några biblioteksverksamheter och lokaler beskrivs närmare.

Sammanfattning av omvärldsbevakningen

Efter att ha kontaktat och besökt ett stort antal bibliotek konstaterades att relativt få bibliotek verkade ha arbetat med delaktighet för unga på något systematiskt sätt. Av de goda exempel som lyfts fram i den här rapportens bilaga 1, kunde ett antal viktiga faktorer plockas upp, vilket resulterade i några punkter som fick ligga till grund för det fortsatta arbetet med unga i Söderköping:

- Kontinuitet i verksamheten är viktig
- Utgå från ungas intressen
- Om möjligt låta unga själva vara med och arrangera program, enligt devisen ”av, med och för unga”
- Samarbeten med skolor är viktig för att nå unga, speciellt de som inte självmant kommer till biblioteket
- Initialt kan det vara bra att börja med verksamhet för de som uttrycker ett intresse för exempelvis läsning, snarare än att försöka nå de som sällan använder biblioteket
- Flera bibliotek har goda erfarenheter av att anställa feriearbetare

En viktig skillnad mellan Söderköping och flera av de bibliotek som beskrivs ovan är besöksstrycket. KRUT. och PUNKT. i Stockholm har en helt annan mängd besökare, vilket gör att de inte behöver arbeta lika mycket med att locka ungdomar att besöka platsen eller jobba uppsökande genom samarbeten med skolor. Askersund som är en mindre stad betonar vikten av samarbeten med skolor, liksom Örebro.

För att få en bild av vilka aktiviteter som erbjuds för unga i Söderköpings kommun gjordes också en enkel kartläggning av vilka fritidsaktiviteter det fanns tillgång till, för att biblioteket inte skulle konkurrera med aktiviteter som redan fanns.

Fortbildning av personalen

Personalens utvecklingsarbete har varit en viktig del i projektet och därför anlätades BRIS vid flera tillfällen, det första i december 2021, för en digital föreläsning om barnkonventionen för hela personalgruppen inom enheten Kultur och Fritid. Föreläsningen följdes sedan upp av en workshop, där personalen fortsatte arbeta med frågan om deltagande och inflytande och där diskuterades bland annat inflytandets rättigheter, exempelvis frivillighet och återkoppling. Året därpå, 2023, genomgick all personal BRIS halvdagsutbildning om bemötande av barn och unga med följande huvudteman: barnsyn, att vara en viktig vuxen och att finnas för barn som har det svårt. Utbildningarna med BRIS, som har bekostats av både projektet och kommunen, har varit till nytta i arbetet med delaktighet och i verksamheten riktad mot unga, vilket rapporten kommer att gå in på senare.

I maj 2022 anordnade projektledaren en föreläsningdag i Söderköping på temat unga och bibliotek med antropologen Katarina Graffman och ungdomsbibliotekarien Jenny Granberg som föreläsare. Till föreläsningdagen var även andra bibliotek i regionen inbjudna att delta. Under dagen fick deltagarna möjlighet att fördjupa sig i ungas digitala beteenden och i strategier för relationsbyggande arbete med unga.

Hösten 2023 genomgick personalen en utbildning om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, eller NPF-diagnoser, genom riksförbundet Attention (Attention 2024). Utbildningen fokuserade på hur man kan anpassa bemötande och programverksamhet genom bland annat så kallad tydliggörande pedagogik. Utbildningen resulterade bland annat i en checklista som personalen inom enheten kan använda vid planering och genomförande av arrangemang.

Projektledaren har kontinuerligt under projekttiden deltagit i olika fortbildningstillfällen arrangerade av Kulturrådet och Biblioteksutveckling Östergötland. Målet med utbildningarna har varit att få relevant kunskap om verksamhetsutveckling och läsfrämjande arbete. Exempel på utbildningstillfällen är Kulturrådets digitala träffar för läsfrämjande, Biblioteksutvecklings utbildningsdagar om MIK på bibliotek, Läsa för integration, kurs i den verksamhetsutvecklande metoden User Experience samt litteraturkonferenser och utbildningsdagar i litteraturförmedling. Genom dessa fortbildningar har förhållningsättet gentemot våra unga besökare inom områdena delaktighet, relationsbyggande arbete, läsfrämjande och litteraturförmedling utvecklats.

Arbetet med bemötande och barns rättigheter har resulterat i ett konkret arbetsverktyg i form av en bemötandepolicy (som utgår från den kommunikationsmodell som användes på ungdomsbiblioteket PUNKT). Ambitionen har varit att skapa positiva möten och att alla ska känna sig välkomna.

Bemötandepolicy Kultur och fritid Söderköping

Om en situation uppstår där du som personal behöver säga till ett barn/ungdom, föreslår vi följande arbetsgång:

- Hälsa lugnt och berätta vilken önskan du har eller vilka regler som gäller här, t.ex. vad gäller ljudnivå eller hur man rör sig i eller använder anläggningen.
- Om reglerna inte följs trots första uppmaningen, kan du nu tala om ev. konsekvenser. T.ex. ”om det ska funka att ni är kvar här behöver ni sänka ljudvolymen lite”. Ta gärna stöd av en kollega.
- Vid tillbud, som störande personer och våld mellan besökande se rutindokument. Om du har behövt säga till ett barn/ungdom, kom ihåg att ge personen en ny chans nästa gång ni ses!

Involvering av målgruppen

En av projektets huvudpelare har varit att involvera målgruppen, unga mellan 13-19 år, i utvecklingsarbetet, vilket har gjorts bland annat genom att anställa sommarjobbare och genom att arbeta med referensgrupper med unga. Förutom det har biblioteket arbetat med delaktighet på flera andra sätt, exempelvis genom olika metoder från UX-design. Ett minst lika viktigt sätt att arbeta med delaktighet har varit att låta de unga vara med och planera innehållet i bokklubbar och andra aktiviteter genom att erbjuda dem valmöjligheter och önsketillfällen.

REFERENSGRUPPER OCH SOMMARJOBBARE

Sommarjobb 2022

Sommaren 2022 anställdes åtta sommarjobbare i projektet. Två av dessa var så kallade feriearbetare, vars lön betalades av kommunen. Sommarjobbarnas huvuduppgift var att göra en användarundersökning där de skulle intervjua andra unga. Andra arbetsuppgifter var bland annat att arrangera en filmworkshop för unga, genomföra studiebesök på två bibliotek i Stockholm och medverka i en intervju som handlade om deras syn på bibliotek. Användarundersökningen som utformades och genomfördes av ungdomarna var tänkt att senare kunna användas som underlag vid planering av program på biblioteket.

Användarundersökning

Undersökningen genomfördes under juni och juli 2022. 184 personer i åldrarna 13 - 19 år deltog, vilket motsvarar nästan 15 % av den aktuella åldersgruppen i Söderköpings kommun. Medelåldern bland de svarande var 16,5 år och majoriteten bodde i tätorten Söderköping. 56 % var kvinnor, 39 % män och 5 % icke binära eller annat. 60 % svarade att de brukar besöka något av biblioteken i Söderköpings kommun och av dem var det 43 % som besökte biblioteket en gång i veckan eller oftare. På frågan vad som skulle få dem att besöka biblioteket oftare varierade svaren. Exempel på svar var bättre böcker, mer roliga aktiviteter och mer manga på biblioteket. I övrigt nämndes bland annat möjligheten att fika eller plugga samt bättre soffor och stolar.

Deltagarna i enkäten fick ange vilka aktiviteter de var intresserade av, utifrån ett antal färdiga alternativ. Resultatet visade på att många var intresserade av läxhjälp, filmklubb, författarbesök, HBTQI+-träffar och brädspel. Deltagarna i användarundersökningen fick också ge egna förslag på vad de skulle vilja se mer av på biblioteket och där dominerade önskemål om soffor - fem stycken svarade att de saknar det på biblioteket. Fyra personer ville ha läxhjälp specifikt i matte. Tre personer svarade att de ville ha filmvisningar och lika många angav VR och tv-spel, respektive böcker på arabiska. Ett fåtal önskade fler sittplatser, ett läsrum, poesiaktiviteter samt barnaktiviteter.

När det gäller information om vad som händer på biblioteket önskade en majoritet att få den via Instagram (42 %) eller bibliotekets hemsida (21 %). 17 % önskade att få information i skolan.

Sommarjobbare 2022. Bild från studiebesök på biblioteket Punkt 127 i Bredäng.

Sommarjobb 2023

Sommaren 2023 anställdes fyra sommarjobbare i ett läsfrämjande projekt där unga fick arbeta som läsambassadörer och besöka kommunens fritidshem under parollen ”Sommarboken på turné”. Under besöken genomförde ungdomarna en aktivitet baserad på högläsning, lekar samt presentation av bibliotekets läsutmaning Sommarboken. Projektet var inspirerat av liknande projekt som exempelvis Läs äger (Läs äger 2024), men utformades tillsammans med ungdomarna för att passa lokala förutsättningar och byggde på samverkan mellan biblioteket och fritidshemmen. Målet var både att skapa läsinspiration för yngre barn och att stärka sommarjobbarna i deras egen läsaridentitet.

Läsambassadörerna Maja Fagerstedt och Bianca Savani

Bild från ett högläsningstillfälle på ett av kommunens fritidshem.

Referensgrupper

Projektet har arbetat med två referensgrupper, en under hösten 2022 och en under hösten 2023. Ungdomarna som arbetat i referensgrupperna har fått arvode utbetalt. Den senare gruppen bestod

främst av de unga som arbetat som läsambassadörer under sommaren samma år. Gruppen träffades under fyra tillfällen och fick på olika sätt arbeta med frågeställningen hur våra lokaler kan anpassas för att tillgodose ungas behov och önskemål. De metoder som användes var en skriftlig enkät, en enkel användarundersökning där referensgruppen frågade andra unga om önskemål gällande lokalerna, en barnrättspromenad, en bildworkshop och samtal med den inredningsarkitekt som fått i uppdrag att förbättra bibliotekets lokaler. Resultaten från de här olika metoderna sammanställdes av projektledaren, tillsammans med resultat från den större användarundersökningen som gjordes året innan. Följande behov och önskemål identifierades:

- Det ska finnas möjlighet till att sitta avskilt i sköna fåtöljer
- Aktuella, populära böcker är viktiga och ska kunna skyltas på ett spännande sätt
- Det ska vara möjligt att komma åt böckerna på ungdomsavdelningen utan att behöva ”tränga sig förbi” sittande besökare
- Soffa är önskvärt, men är mindre viktig än fåtöljer
- En separat/avskärmad, mysig avdelning för unga
- Tystnad och lugn uppskattas
- Enskilda studieplatser, gärna avskärmade
- Konst och affischer på tomma väggytor
- Roligare/starkare färger önskas på väggar och textilier
- Växter

Detta har sedan legat till grund för inredningsarkitektens arbete då hon utformat en ny ungdomsavdelning. Referensgruppen har även fått komma med synpunkter på förslaget till en ny ungdomsavdelning efter att det utformats av arkitekten.

Bild på användarundersökningen som gjordes inför lokalförändringar på biblioteket

Kring Alla hjärtans dag har biblioteksbesökare kunnat skicka kärleksbrev till biblioteket

LOKALA SAMARBETEN

Att öka samverkan med lokalsamhället kan öka antalet besökare på bibliotek och är en förutsättning för att komma i kontakt med ungdomar som bor i kommunen. Cecilia Brisander (2017) skriver i sin rapport att biblioteket behöver ha kunskap om sitt lokalsamhälle och arbeta utifrån den kontext som finns där. Hon menar också att bibliotek som samarbetar med lokala aktörer har fler besökare. Besökarnas delaktighet är också viktig. (Brisander 2017, s. 12). Vidare ger hon i rapporten flera exempel på hur man kan gå tillväga för att kartlägga lokalsamhället, som att titta på hur befolkningen är sammansatt och vad det finns för lokala föreningar och annat.

Inom ramen för projektet har samarbeten etablerats med högstadieskolan Ramunderskolan och gymnasieskolan Nyströmska. Exempelvis har projektledaren informerat om bibliotekets verksamhet ute i klassrummen, samarbetat med skolbibliotekarien på skolorna och besökt fritidsgården regelbundet. Genom besöken har en majoritet av kommunens högstadieungdomar på ett eller annat sätt nåtts av bibliotekets verksamhet. Här nedan beskrivs två projekt där lokala samarbeten varit särskilt viktiga.

UNG SALONG SÖDERKÖPING

Under hösten 2022 och 2023 anordnades en utställning i galleriet på Stinsen med namnet Ung Salong Söderköping. Utställningen planerades av biblioteket tillsammans med kulturkontoret, och var även en del av Söderköpings poesifestival. Syftet med Ung Salong var att ge fler unga chansen att visa upp och dela med sig av sitt skapande. Utställningen bestod av både text och bild, skapade av ungdomar med rötterna i Östergötland. För att få kontakt med potentiella utställare kontaktades slöjd- och bildlärare, konstkonsulent i regionen och Kulturskolan. Alla som ville delta kunde lämna in sina verk.

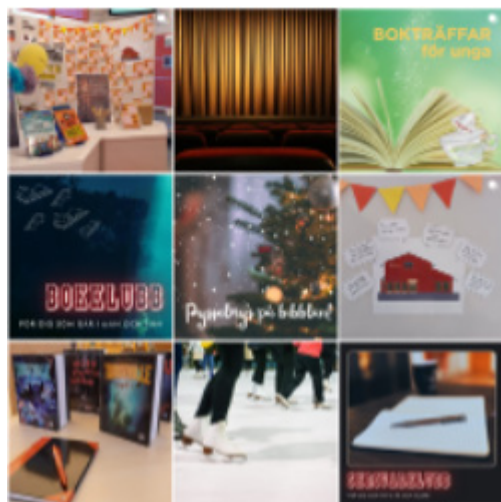
Under utställningens första år hade projektledaren påbörjat ett samarbete med gymnasieskolans bibliotekarie och en naturklass. Klassen bjöds in till tre poesivorkshops i kreativt skrivande på biblioteket under ledning av en lokal poet, Jesper Lundby. Huvudsyftet med projektet var att låta ungdomar känna att skrivande kan vara en kreativ, kravlös och rolig process där inget är rätt eller fel. Samtidigt kan skrivandet få vara en ventil där känslor och tankar får komma till uttryck. Poeten Jesper Lundby utgick från begreppet ”språkstark”, där kreativt skrivande kan vara en del i utvecklingen till att få ett starkt språk. Om det är roligt att skriva och man gör det för att man har lust så kan det smitta av sig även på andra områden i livet där skrivande är ett måste. Texterna som producerades under workshopen, ställdes sedan ut på Ung Salong. År 2023 genomfördes samma koncept igen med en utvald klass från gymnasieskolan. Eleverna fick ställa ut varsin text tillsammans med bland annat porträtt skapade av elever i anpassad grundskola. Även 2024 planeras för utställningen Ung Salong genom ett samarbete med anpassad grundskola.

Gymnasieelevernas texter ställdes ut på utställningen Ung Salong, hösten 2023. På bildens syns poeten Jesper Lundby och gymnasieläraren Annica Lindström

INSTAGRAMKONTO

Som användarundersökningen visade föredrar unga att få information om aktiviteter via sociala medier och då främst Instagram. För att bemöta önskemålet från ungdomarna startades i mars 2022 kontot @ungkulurochfritid.soderkoping tillsammans med Kulturkontoret och Idrott och fritid i kommunen. Målet med kontot var dels att kunna nå ut med information om aktiviteter, men också att kunna öka ungas delaktighet genom interaktion på kontot. Under tiden projektet har pågått har kontot kontinuerligt uppdaterats och i första hand fungerat som en informationskanal.

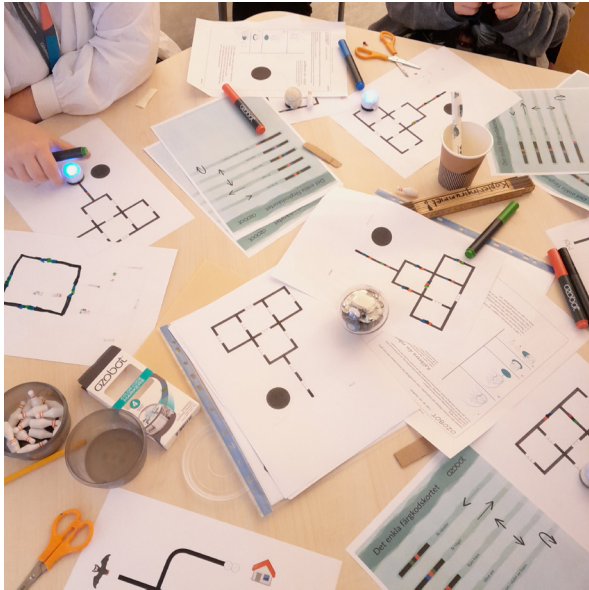
*Exempel på inlägg på Instagramsidan
ungkulurochfritid.soderkoping*

Utveckling av Verksamhet och lokaler

VERKSAMHET

Vid projektets början fanns i princip inga aktiviteter för unga på biblioteket och ambitionen var att öka utbudet baserat på önskemål från målgruppen. Den omfattande omvärldsbevakningen och de punkter som där hade identifierats (se sammanfattning av omvärldsbevakningen) låg till grund för den verksamhet som biblioteket började planera. I väntan på att delaktighetsarbetet skulle ta form startade projektledaren en bokklubb för unga, redan tidigt under 2022, och genom att träffa unga på skolor och fritidsgård kunde en relativt stor grupp med unga rekryteras till bokträffarna. Träffarna utformades så att de började en liten stund efter att de flesta ungdomarna slutade skolan för dagen, det erbjöds fika och en gratis bok inför varje träff. Bokvalen gjordes i första hand efter förslag från ungdomarna, men med några inspel från projektledaren för att få en bred repertoar av texter. Efter ett år startades ytterligare en bokklubb, denna gång för lite yngre ungdomar. Sammanlagt har biblioteket erbjudit cirka 30 bokklubbsträffar för unga inom ramen för projektet, och under perioden har olika metoder för textsamtal kunnat prövas och utvecklas. För att öka möjligheten för deltagande har projektledaren skickat ett sms dagen innan bokträffen med en påminnelse.

Baserat på omvärldsbevakningen, användarundersökningen samt referensgruppernas idéer har biblioteket erbjudit ett antal nya aktiviteter för unga på olika platser i kommunen. Förutom bokträffar har biblioteket anordnat skapande verksamhet, filmworkshops, läxhjälp, skrivarklubb, poesiworkshops, författarbesök, läxhjälp, programmering av robotar och spelskapande. Bredden i de program och aktiviteter som erbjudits har tillgängliggjort och förstärkt verksamheten för unga och gjort att nya besökare hittat till biblioteket.

Bild från programmeringsaktivitet. Att arbeta med programmering av robotar har varit ett bra komplement till läsfrämjande arbete och lockat andra ungdomar än "bokslukarna"

Bild från en av bibliotekets bokträffar för unga. Deltagarna är med och röstar om vilka böcker som ska läsas

För att kunna nå en stor grupp unga bjöds alla sjundeklassister i kommunen (inklusive anpassad grundskola) in till biblioteket för att få biblioteksinformation genom vårt escape room¹-inspirerade spel "Zombieinvasion på Stinsen". Upplägget planerades tillsammans med en engagerad svenskalärare på den större högstadieskolan och hade temat dystopier. Biblioteksbesöket följdes det första året av ett författarbesök av Sofia Nordin.

LOKALER

En större lokalanpassning av biblioteket har funnits med i projektplanerna redan från start. Lokalanpassningen inbegriper en ny och större ungdomsavdelning samt ommöblering av övriga bokhallen inklusive entréhallen. En kartläggning av bibliotekets ytor har visat att av de ytor som inte är allmänna (t.ex. foajé, utställningsytor, "korridorer") är cirka 30 procent av ytan avsedd för barn och 70 procent av ytan avsedd för vuxna. Ungdomsavdelningen utgör ungefär 25 % av barnavdelningen. Ett av målen med lokalförändringen är att öka ytan avsedd för barn och unga och att göra ungdomsavdelningen större och mer tilltalande. Förslaget på lokalanpassningar har tagits fram av arkitekt Ulrika Sedih, från den lokala arkitektfirman Janson och Sedih arkitekter. Som tidigare nämnts har arbetet baserats på en sammanvägning av det delaktighetsarbete som genomförts på biblioteket, bland annat i den referensgrupp med ungdomar som arbetat med frågan under hösten 2023. Även personalen på biblioteket har kommit med synpunkter genom en workshop och kontinuerligt under processen. För att tillmötesgå målgruppen ungas önskemål om en avskild plats och samtidigt skapa ett tryggt rum där personalen har överblick, har arkitekten arbetat med olika rumsligheter och avgränsningar i form av bokhyllor och en typ av draperi. Själva ombyggnationen av ungdomsavdelningen och ommöblering av övriga biblioteket planeras att ske under hösten 2024 och redovisas inte i denna rapport.

Förutom den större lokalanpassningen har projektledaren tillsammans med annan personal inom enheten arbetat med att inreda och utforma en lokal som kallas Glashuset och som tidigare varit café i Stinsenhuset. Lokalen har använts för bokcirklar, skapande verksamhet, föreningsmöten och studierum. Baserat på önskemål från målgruppen, har biblioteket även köpt in brädspel till ungdomsavdelningen.

¹ Escape room är ett pedagogiskt grepp där man använder sig av spelmoment i form av olika uppdrag, exempelvis att avkoda koder, lösa pussel eller samlade ledtrådar (Askebäck & Elisson Grane 2021).

Glasbusset, en lokal för programverksamhet

Nå ut och berätta om vårt arbete för andra

Erfarenheter från ungdomsprojektet har på olika sätt spridits inom biblioteksvärlden men även till offentligheten. Vi har kunnat berätta om vårt arbete med ungdomsfrågor och inspirerat andra bibliotek. Projektledaren har deltagit i en nätverksgrupp med deltagare från fortbildningen Unga och bibliotek och vårt projekt presenterades för nätverket i december 2022. Projektledaren har även arrangerat en av nätverksträffarna där temat var läsande förebilder och där aktuella exempel från vårt läsfrämjande arbete kunde användas. Projektet har även presenterats för en nätverksgrupp inom Götabiblioteken och för kommunens Servicenämnd.

Arbetet med att anställa sommarjobbare på biblioteket har uppmärksammats i lokalradio och P1 samt på våra egna sociala medier och i Götabibliotekens tidskrift, vilket gjort att många har kunnat höra och läsa om vårt arbetssätt. Bibliotekets medarbetare har även skrivit krönikor i den lokala tidningen, Söderköpingsposten, och där har frågor om arbetet med unga lyfts fram.

Sommarjobbarna Isolde Lönn, Maja Fagerstedt och Bianca Savani intervjuas av P4. Foto: Jobanna Malm, Sveriges Radio

Resultat och diskussion

Ungdomsprojektets första år har på ett antal olika sätt bidragit till att stärka unga individer i deras intresse för läsning och andra kulturområden. Under lustfyllda former, med de ungas medbestämmande i fokus, har bibliotekets utbud för målgruppen unga förbättrats. Exempel på återkommande verksamhet är bokträffar, lovaktiviteter och poesiworkshops. Ett flertal unga som tidigare inte varit aktiva besökare har erbjudits sommarjobb, och har fått en positiv arbetslivserfarenhet från bibliotek. På olika sätt har biblioteket gett en stor andel av kommunens unga invånare möjlighet att ta del av våra aktiviteter. Genom att vara en välkomnande plats utan ekonomiska motkrav har biblioteket bidragit till att ge unga möjlighet att utveckla sina intressen, upptäcka bibliotekets möjligheter och få en meningsfull fritid, vilket ger långsiktiga positiva effekter både på individnivå och för hela kommunen.

Utvecklingsområden

Nedan diskuteras de utvecklingsområden som identifierades i början av projektiden och hur respektive område har utvecklats.

En genomgripande lokalanpassning har påbörjats och planeras att avslutas kommande år, där en ny och större ungdomsavdelning är prioriterad. Ett omfattande delaktighetsarbete har legat till grund för arkitektens arbete. Ett nytt rum för aktiviteter har skapats, det så kallade Glashuset, vilket har använts flitigt till bokklubbar och skapande verksamhet. Mindre anpassningar på nuvarande ungdomsavdelning har gjorts, så som inköp av spel och exponeringsvägg.

Verksamheten riktad mot unga har ökat och blivit en självklar del i bibliotekets programutbud. Hundratal unga har nåtts av biblioteket genom klassbesök, besök på fritidsgårdar, bokklubbar och skapande aktiviteter och trots att vi inte har exakta siffror så kan vi konstatera att målet att få fler unga att komma till biblioteket har uppnåtts. Även om inte alla unga hittar till biblioteket har de på andra sätt fått ta del av aktiviteter genom uppsökande verksamhet. Projektet har inneburit att ett antal olika typer av verksamhet har kunnat prövas och utvärderas.

Personalen har ökat sina kunskaper om ungas intressen, behov och önskemål gällande utformning av lokaler och verksamhet och har även ökat sin kunskap om bemötande av unga.

Gällande graden av delaktighet så har vår strävan varit att nå en så hög grad av delaktighet som möjligt för varje given situation, men det har såklart sett olika ut beroende på område. I lokalprocessen har vi kunnat arbeta på ett långsiktigt och systematiskt sätt med delaktighet och nått fram till ett reellt inflytande på själva beslutsprocessen, eller en hög nivå enligt Shiers modell som presenterades i början av rapporten. I andra situationer, som bokklubbar och skapande verksamhet, har det erbjudits alternativ, då vi gjort bedömningen att de unga behöver stöd i att förstå vad biblioteket kan erbjuda, vilket också bekräftar bilden som Hedemark (2018) beskriver.

Projektiden har ökat medvetenheten kring ungdomsfrågor och minskat glappet mellan aktiviteter för barn och aktiviteter för vuxna. Det har exempelvis handlat om att marknadsföringen har tydliggjorts, så att sådant som pysselaktiviteter och läsutmaningar på lov riktar sig till barn och unga, för att inte utesluta målgruppen.

Framgångsfaktorer och lärdomar

HUR NÅR MAN DE UNGA?

Den riktigt stora utmaningen i det här projektet har varit att få unga att delta i olika aktiviteter. Tendensen tycks vara att enstaka ”pop up”- aktiviteter som exempelvis ett författarbesök, som marknadsförs på bibliotekets vanliga kanaler, som affischer och sociala medier, ger få besökare, vilket bekräftar bilden från omvärldsbevakningen. De aktiviteter som lyckats bättre är de som är återkommande och där projektledaren initialt har arbetat med att hitta deltagare och varit noggrann med att förlägga aktiviteten så att den passar i tid efter skolan. Det relationsbyggande arbetet och den direkta kontakten, som att projektledaren har gått runt och informerat i skolklasser, verkar vara avgörande för om de unga väljer att delta, medan affischer och liknande inte har gett effekt. Projektledaren har även arbetat med att påminna om aktiviteter genom att skicka ett sms dagen innan. Det här sättet att arbeta på kan kanske låta arbetsamt och som att man ”skämmer bort” ungdomarna, men man kan istället se det som att man anpassar marknadsföringen efter målgruppens behov. Ungdomarna som kommer till biblioteket är ofta i en mellanperiod, där föräldrarna inte längre tar ansvar för att skjutsa och påminna om aktiviteter, samtidigt har de inte alltid nått den mognad som krävs för att kunna ha koll på vilken tisdag i månaden som det är bokklubb. Om man jämför ett mindre bibliotek som Söderköpings stadsbibliotek med exempelvis ett profilerat ungdomsbibliotek som KRUT så är antalet potentiella deltagare färre och därför måste arbetet med att marknadsföra aktiviteter få ta mer tid i anspråk.

Av de unga som deltagit i bok- och skrivcirkelarna har den övervägande delen redan haft ett läsintrasse, och kanske även stöttning hemifrån. Flera av ungdomarna har uttryckt hur viktigt det är för dem att få ett sammanhang där de kan träffa andra och prata om böcker. Att hjälpa unga att få utvecklas i sin läsaridentitet och utmanas i sin läsning på ett lustfyllt sätt, är en viktig uppgift för biblioteken och även om man satsar på redan läsintrasserade så kan det ge ringar på vattnet, genom att dessa fungerar som förebilder för vänner och skolkamrater. Projektet har erbjudit en bredd av aktiviteter för att kunna nå ungdomar med olika intressen. Som komplement till bokklubbar har det anordnats programmering, VR och skapande aktiviteter, för att nämna några.

ATT SÄTTA SIG IN I DE UNGAS INTRESSEN

Att skapa sig en bild av ungdomarnas intressen kan vara svårt. I det här projektet valde vi att göra en relativt stor skriftlig enkät, där unga fick markera vilka områden de var intresserade av, utifrån färdiga förslag. Intresset var stort för bland annat läxhjälp, vilket resulterade att läxhjälp startade på biblioteket. Problemet var att väldigt få kom på aktiviteten och den lades ner efter ett antal försök. Lärdomen av det här var att det kan vara en ganska stor diskrepans mellan vad någon säger att den är intresserad av och huruvida personen i fråga verkligen är beredd att komma. Liknande erfarenheter gjordes kring HBTQI+-träffar, som många hade uttalat intresse för i enkäten. En tolkning kan vara att man väljer att kryssa i områden som man tycker är viktiga, men tänker kanske inte att det rör en själv. De här erfarenheterna bekräftar bilden som beskrevs i början av rapporten, av att personalen måste sätta sig in i de ungas intressen (Hedemark 2018, s. 68-70) och att man för att lyckas behöver utgå från de som visar intresse, till exempel för läsning. För att få en mer rättvis bild av ungas intressen och viljor behöver man observera vad unga gör och deltar i, inte bara fråga.

HUR LYCKAS MAN MED UNGDOMSVERKSAMHET PÅ BIBLIOTEK?

Sammanfattningsvis har vi landat i några punkter som är viktiga för att lyckas med ungdomsverksamhet på bibliotek:

- Låt aktiviteterna vara återkommande
- Lägg mycket tid på anpassad marknadsföring

- Börja med att skapa aktiviteter för de som visar intresse och låt deltagarna blir ambassadörer
- Sträva efter en hög grad av delaktighet, men anpassa efter ungdomarnas kännedom om ämnet
- Var lyhörd i delaktighetsarbetet - att observera och ha fingret i luften kan ge mer svar än en skriftlig enkät.

Genom att utgå från de lokala förutsättningarna, skapa samarbeten med andra aktörer och genom ett systematiskt delaktighetsarbete finns goda förutsättningar för att lyckas med att få unga att hitta till, ta del av och att tillsammans med personalen vara med och skapa bibliotekets verksamhet. På så sätt kan både ungdomar och biblioteket dra nytta av varandras resurser och bidra till att göra biblioteket till en meningsfull plats.

Käll- och litteraturförteckning

Webbsidor

Riksförbundet Attention (2024).

<https://attention.se>

Kulturrådet (2023). Stärkta bibliotek.

<https://www.kulturradet.se/sok-bidrag/starkta-bibliotek/>

SFS 2013:801, Bibliotekslag. Stockholm: Kulturdepartementet.

Läsa äger (2024).

<https://lasaager.se>

BRIS (2024), Expertgrupp barn.

<https://www.bris.se/om-bris/utbildningar/expertgrupp-barn/>

Lagar och propositioner

SFS 2013:801, Bibliotekslag. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2018:1197, Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Stockholm: Socialdepartementet.

Proposition 2012/13:147, Ny bibliotekslag. Stockholm.

Personlig kommunikation

Annebo, Kerstin, projektledare Örebro bibliotek, videosamtal 3 januari 2022.

Lindgren, Pernilla, projektledare Askersund bibliotek, Skypesamtal 12 januari 2022.

Sjöholm, Richard, bibliotekarie på Malmö stadsbibliotek, telefonsamtal 1 februari 2022.

Övriga källor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) (2021). Ungdomsenkäten.

Andersson, Yvonne (2023). Ungar och medier. Statens medieråd.

https://mediemyndigheten.se/globalassets/rapporter-och-analyser/ungar-och-medier/ungar--medier-2023_anpassad.pdf

Askeback Diaz, Camilla & Elisson Grane, Ulrica (2021). Escape room i undervisningen: öka elevernas engagemang med spelifierat lärande. Första upplagens första tryckning Stockholm: Natur & Kultur

Främja läsning [Elektronisk resurs]. (2019). Kulturrådet
<https://www.kulturradet.se/publikationer/handlingsprogram-lasframjande/>

Hagel Arvidsson, A., Herdenstam, C. & Loeld Rasch, I. (2022). Unga och bibliotek – En fortbildning för ungdomsbibliotekarier. Biblioteksutveckling Östergötland.
<https://biblioteksutveckling.regionostergotland.se/download/18.7dac2bc818722f-88b385c6/1680078740645/Unga%20och%20bibliotek%20Slutrapport.pdf>

Hedemark, Åse (2018). Unga berättar [Elektronisk resurs] En studie av ungas syn på läsning och bibliotek. Stockholm: Svensk biblioteksförning
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-369562>

Med läsning som mål [Elektronisk resurs]. (2015). Kulturrådet
http://www.kulturradet.se/Documents/publikationer/2015/med_lasning_som_mal.pdf

Percovich Gutierrez, Victoria (2018). Att gestalta ett jämställt rum: metoder, vägval och lärdomar. (Malmö): Malmö stadsbibliotek

Priestner, Andy (red.) (2020). User experience in libraries: yearbook 2019. Cambridge, England: UX in Libraries

Åhl, Cecilia, Karlsson, Jonas & Ingeström, Shanti (2020). Handbok för barns delaktighet och inflytande: teori och praktik för nyfikna läsare som vill lära sig mer om värdet av barnets perspektiv. Första upplagan Stockholm: UNICEF Sverige

Bilaga 1

I bilaga 1 återges några av de samtal och studiebesök som genomförts inom projektet.

Askersund

Skypesamtal med projektledare Pernilla Lindgren 12 jan 2022.

Biblioteket i Askersund har haft ett treårigt Stärka biblioteksprojekt med syfte att utveckla verksamheten för ungdomar. Initialt gjordes en enkät med namnet Ungas fritid, där det framkom att få unga i kommunen läste böcker. När vi kontaktade biblioteket var projektet i sin slutfas och projektledaren hade konstaterat att målgruppen var svår att nå och det hade varit svårt att få unga att komma till bibliotekets aktiviteter. Projektledaren hade upplevt att det lossnade i slutet då hon hade kontakt med skolan. Det hon gjorde då var att hon besökt klasser och berättat om vad som var på gång på biblioteket. Hon betonade vikten av ett samarbete med lärarna. Ett tips hon gav var att prata med rektorn och därigenom bjuda in svenskalärarna till informationsträff till biblioteket för att presentera ett smörgårdsbord med vad man kan erbjuda. Efter att det hade gjorts blev lärarna i Askersund intresserade och det berodde på, tror projektledaren, att de hade avsatt tid och kunde koncentrera sig ordentligt. Fritidsgårdens unga upplevde hon som svåra att få in på biblioteket att det ibland inneburit problem med att de inte skött sig. Angående delaktighet så har hon utöver enkäten Ungas fritid, frågat ungdomar vad de vill göra (inte på något systematiskt sätt) och hon berättade att många vill ha någonstans att vara, kunna spela dataspel och att de vill ha en lugn plats.

Örebro

Videomöte med Kerstin Annebo, projektledare för projektet Örebro läser och skriver 3 jan 2022.

I Örebro hade man arbetat med ett treårigt projekt, som de första två åren hette Örebro läser och som finansierades av regionen. Man hade då en temabok eller ett författarskap för varje år. Kerstin Önnebo kom in år tre och då bytte projektet namn till ”Örebro läser och skriver”. Kerstin arbetade som projektledare i projektet där elva kommuner deltog. De genomförde skriverworkshops med lokala förmågor, bland annat rapartister. Vissa kommuner valde att ha verksamheten på fritidsgårdar och vissa på bibliotek. Det som fungerat bäst i Örebro är det som varit förlagt på fritidsgårdar och projektledaren gav tipset att bjuda på fika för att locka ungdomar. Andra framgångsfaktorer som hon nämnde var att anställa feriearbetare, att nå unga via svensklärare och att be unga som deltagit i aktiviteter att ta med kompisar.

KRUT

Telefonsamtal med bibliotekarie Richard Sjöholm, bibliotekarie på Malmö stadsbibliotek, 1 feb 2022.

Vi kontaktade Richard Sjöholm som då arbetade på Malmö stadsbiblioteks ungdomsavdelning KRUT som en av två medarbetare på avdelningen. Han var inte med i projektgruppen som arbetade med att skapa KRUT (Percovich Gutierrez 2018), men tog över efter dem. Han berättade att KRUT hade en publik redan när de öppnade. Vidare berättar Richard om deras arbetsätt kring programpunkter och aktiviteter där mycket sker med kort varsel och att de jobbade snabbare än vad som är vanligt på bibliotek. De sa sällan nej till förslag från unga men däremot kan de ha behövt skala ner ambitiösa förslag. Exempel på aktiviteter de genomfört är en skrivarkurs, ett ungdomsråd och en valstuga i samband med val för att få fler unga att rösta. KRUT har även haft goda erfarenheter av feriearbetare. Senare samma år gjordes ett studiebesök på Malmö stadsbibliotek.

Foto från ungdomsavdelningen KRUT i Malmö, från studiebesök i september 2022. På avdelningen finns möjlighet att låna material och att arbeta med skapande. Inredningen har inspirerat oss i utformandet av Glasbuset, se avsnitt Lokaler

Fittja bibliotek

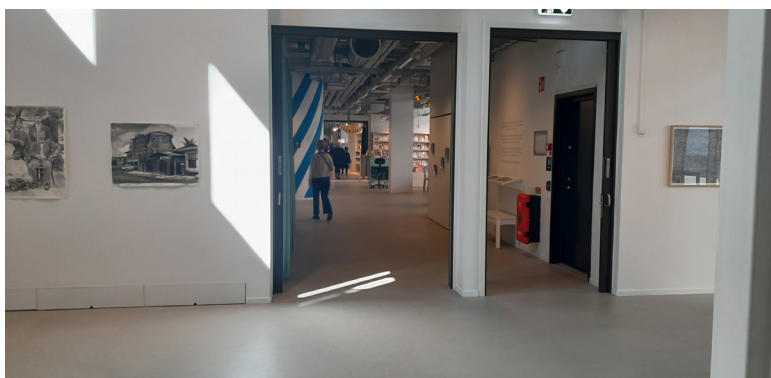
Studiebesök den 28 april 2022.

Fittja bibliotek besöktes i april 2022 genom en fortbildning från Biblioteksutveckling Östergötland. Biblioteket hade haft några år av problem bakom sig. Tidigare låg biblioteket i Fittjas centrumlokal, där det fanns kriminell aktivitet i trapphuset utanför och problemen gjorde att biblioteket fick stängas. Därefter har biblioteket flyttats och man har hittat nya arbetsmetoder. Under studiebesöket berättade personalen att de jobbat i nätverk med skolor, polis och andra aktörer, vilket de uppskattat. De upplevde att de hade ett tryggt rum och eftersom biblioteket sitter ihop med en

konsthall så fanns både konsthallens personal och bibliotekets personal på plats. Det var slående att rummets utformning skapar trygghet. Det fanns inga ”vrår” där man kan gömma sig förutom studierum som låses upp av personal, och som också har insyn. I ett mellanrum mellan konsthall och bibliotek fanns ett kök, där man exempelvis hade matlagningsaktiviteter med ungdomar och vuxna. De hade ungdomsgrupper och jobbade med olika aktiviteter som en poesitävling, högläsning för äldre (genomfört som feriejobb), kampsport och poesi.

Foto från ungdomsavdelningen KRUT i Malmö, från studiebesök i september 2022. På avdelningen finns möjlighet att låna material och att arbeta med skapande. Inredningen har inspirerat oss i utformandet av Glashuset, se avsnitt Lokaler

Från konsthallen i Fittja ser man in i biblioteket, som beskrivs som ett tryggt rum med överblick över alla delar av lokalen

Umeå stadsbibliotek/Väven

Studiebesök den 30 maj 2022.

Projektledaren besökte Umeå Stadsbibliotek/Väven den 30 maj 2022 och visades runt av ungdomsbibliotekarie Klara Ferneman. Hon hade då arbetat i ungefär ett år med att starta upp en ungdomsverksamhet. Hon började med att inreda lokalen, med bland annat mysiga kryp in och spelhörna. En enkät genomfördes med cirka 130 ungdomar, samt intervjuer med ett tjugotal ungdomar. Verksamhet som genomförts därefter var bland annat bokcirklar, stickcafé och klimatsamtal. Det är verksamhet som baserades på intressen från de tjugo intervjuade ungdomarna och där de ungdomarna i mer eller mindre utsträckning själva har hållit i programmet. Klara rekommenderade att börja med sådant som ungdomarna är intresserade av och att utgå från de unga som visar intresse.

PUNKT.

Studiebesök april 2022.

Ungdomsavdelningen PUNKT. i Stockholm besöktes i april 2022 och bibliotekarien Jenny Granberg berättade om deras verksamhet och lokaler. Biblioteket har arbetat mycket med av delaktighet och för att få synpunkter från besökarna jobbade de med olika former av UX-metoder. De tog även emot muntliga förslag. I lokalerna fanns många möjligheter till att sitta och studera, och de hade en hörna för skapande med material för utlån. De hade valt att inte samarbeta med skolor utan främst med andra instanser som möter unga på fritiden, som fritidsgårdar. Jenny Granberg rekommenderade att om man vill starta upp en ungdomsverksamhet så är det viktigaste att det är återkommande, mindre viktigt exakt vad man gör. Personalen poängterade också att det är viktigt att lägga tid på att vara ute i biblioteket med besökarna.